

**ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΥΡΙΑΚΗ 21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2013
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α΄

A.1.1 Σχολικό βιβλίο σελ. 138 «Η εθνική αφύπνιση...σε βάρος των Ελλήνων» και σσ.144-146 «Ήδη, πριν από τον Αύγουστο του 1922... στη Ρωσία»

A.1.2. Σχολικό βιβλίο σσ. 216-217 «Δύο μεγάλα εξωτερικά γεγονότα...Προσωρινή Κυβέρνηση της Κρήτης.»

A.2.1. Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω όρων:

α. Σχολικό βιβλίο, σελ. 86 «Το μοναδικό νέο πολιτικό στοιχείο...το 1908»

β. Σχολικό βιβλίο, σσ. 213-214 «Οργανώθηκε στο Θέρισο με πρόεδρο... «το Θέρισο».

γ. Σχολικό βιβλίο, σελ 251 «Το πολιτικό γεγονός...ήταν σύμμαχοι με τους Έλληνες».

A.2.2.

1.Λάθος (με ένα πρωτότυπο εσωτερικό αναγκαστικό δάνειο, τη διχοτόμηση του χαρτονομίσματος)

2.Λάθος (ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος προώθησε τα αιτήματά του μέσω της Βουλής)

3. Λάθος (Κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο το Γενικό Επιτελείο Στρατού συμφωνούσε με τις επιλογές βασιλιά Κωνσταντίνου)

4. Λάθος (Η Πατριαρχική Επιτροπή μερίμνησε για την εγκατάσταση των προσφύγων στη Δυτική Μικρά Ασία και την Ανατολική Θράκη)

5. Λάθος (Οι εύποροι πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν στην Καλλίπολη και την Νέα Σμύρνη).

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΘΕΜΑ Γ. 1.

α) Στην περίοδο 1910-1922, κατά την οποία η Ελλάδα βρισκόταν σε συνεχή πολεμική ετοιμότητα, εμφανίστηκε μια νέα πολιτική αντίληψη, που εκφράστηκε με τον Ελευθέριο Βενιζέλο και ονομάστηκε συνοπτικά «Βενιζελισμός». Η πολιτική αυτή αντίληψη κάλυπτε όλους τους τομείς της εσωτερικής και εξωτερικής στρατηγικής τακτικής της χώρας καθώς αποτέλεσε τον συνδυασμό της βούλησης για καθολικό αστικό εκσυγχρονισμό της Ελλάδας συνδυασμένου με μια συγκεκριμένη αντίληψη της εθνικής ολοκλήρωσης και του περιεχομένου της Μεγάλης Ιδέας.

Στον οικονομικό τομέα φαίνεται ότι ο Βενιζελισμός θεωρούσε το ελληνικό κράτος ως μοχλό έκφρασης και ανάπτυξης του ελληνισμού. Το ελληνικό κράτος δηλαδή έπρεπε να επιδιώξει την ενσωμάτωση του εκτός συνόρων ελληνισμού και, με ενιαία εθνική και κρατική υπόσταση, να διεκδικήσει τη θέση του στον τότε σύγχρονο κόσμο. Αυτό προϋπέθετε όχι μόνο θεσμικό εκσυγχρονισμό, που θα καθιστούσε το κράτος αποτελεσματικό και αξιόπιστο, αλλά και γενικότερη προσήλωση στην ιδέα της ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων του έθνους. Ο Βενιζελισμός όπως επισημαίνεται από τον συγγραφέα Γ. Θ. Μαυρογορδάτο διακρίνεται σε δύο περιόδους: από το 1910 έως το 1920, συνδέθηκε με την προσπάθεια απελευθέρωσης αλύτρωτων ελληνικών περιοχών και αδελφών και την επιθυμία για γεωγραφική, πληθυσμιακή και οικονομική ανάπτυξη του κράτους. Εξάλλου, όπως αναφέρεται στο πρώτο απόσπασμα, οι διεθνείς συγκυρίες την περίοδο αυτή προσέφεραν τις πιο σημαντικές ευκαιρίες για να υλοποιηθεί η Μεγάλη Ιδέα. Στα πλαίσια αυτής της επιδίωξης που σχετίζεται με την εξωτερική πολιτική εντάσσονται τα κέρδη που αποκτήθηκαν για την Ελλάδα μετά τους Βαλκανικούς πολέμους του 1912-13, η συμμετοχή και η νίκη της χώρας στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο καθώς και η επακόλουθη υπογραφή της Συνθήκης των Σεβρών με τη οποία η Ελλάδα έγινε η χώρα «των δύο ηπείρων και των πέντε θαλασσών».

Ωστόσο, οι επιδιώξεις του Βενιζελισμού διαφοροποιήθηκαν μετά τη Μικρασιατική καταστροφή του 1922. Με επιστέγασμα την Αβασίλευτη Δημοκρατία στόχος έγινε η εκ νέου οικοδόμηση του εθνικού κέντρου. Η αποκατάσταση και η αφομοίωση των προσφύγων καθώς και η επίτευξη εθνικής ομοιογένειας αποτέλεσε το βαρόμετρο

των προσπαθειών του ελληνισμού στα νέα περιορισμένα πλέον σύνορα.

β) Ο Βενιζέλος δεν ήταν μόνος στη διαδικασία διαμόρφωσης και υλοποίησης των νέων επιλογών. Συσπείρωσε γύρω του μια δραστήρια αστική τάξη που εξακολουθούσε ακόμα να πλουτίζει σε όλη τη λεκάνη της ανατολικής Μεσογείου και που φιλοδοξούσε να κυριαρχήσει και πολιτικά στο χώρο όπου άπλωνε τις οικονομικές της δραστηριότητες. Κατά την περίοδο αυτή, υπήρχε ακόμα ισχυρή ελληνική οικονομική παρουσία στα λιμάνια της Νότιας Ρωσίας, στη λεκάνη του Δούναβη και το εσωτερικό της Ρουμανίας, στον Πόντο και τα μικρασιατικά παράλια, στην Κωνσταντινούπολη και τη Σμύρνη, τη Θεσσαλονίκη, την Αίγυπτο, το Σουδάν, την Αλεξάνδρεια. Όλος αυτός ο πλούτος μπορούσε να διασφαλιστεί μόνο μέσα από τη δημιουργία ενός ισχυρού εθνικού κέντρου, μιας περιφερειακής δύναμης ικανής να παρεμβαίνει και να προστατεύει τα συμφέροντα των πολιτών της. Όπως συμπληρώνεται στο δεύτερο απόσπασμα από τον συγγραφέα Π. Πετρίδη η στάση των Ελλήνων μεγαλοαστών να στηρίζουν και να χρηματοδοτούν τον Ελ. Βενιζέλο εξηγείται από τη θέλησή τους να προωθήσουν την οργάνωση μιας πολιτικής εξουσίας στα μέρη που ελέγχουν οικονομικά, προκειμένου να τα ελέγξουν και πολιτικά. Παρατηρείται επομένως, μια σύμπνοια και μια κοινή στρατηγική πολιτική βούληση ανάμεσα στα συμφέροντά αυτών των ανθρώπων και στα σχέδια των Φιλελευθέρων. Ο εκσυγχρονισμός της Ελλάδας ήταν μάλιστα ένα αίτημα αρκετά κρίσιμο, σε μια εποχή κατά την οποία πολλά εθνικιστικά κινήματα έκαναν αισθητή την παρουσία τους. Για τους λόγους αυτούς η Μεγάλη Ιδέα και οι προϋποθέσεις της, ο εκσυγχρονισμός του κράτους, αποτέλεσαν ισχυρά ιδεολογικά, πολιτικά και οικονομικά ερείσματα για τη διεκδίκηση της Μεγάλης Ελλάδας με πιθανότητες επιτυχίας.

Χαρακτηριστικό είναι ότι στα χρόνια αυτά της μεγάλης προσπάθειας οι προϋπολογισμοί του κράτους ήταν συνήθως πλεονασματικοί. Το 1911 τα έσοδα του προϋπολογισμού ήταν 240.000.000 και τα έξοδα μόνο 181.000.000 δραχμές, παρά τις αυξημένες στρατιωτικές δαπάνες.

ΘΕΜΑ Δ.1.

Σχολικό Βιβλίο, σελ 84

Το τελευταίο τέταρτο του 19^{ου} αιώνα στην Ελλάδα σημαδεύεται από τη μεταβολή των πολιτικών πραγμάτων μετά την αποδοχή από τον Γεώργιο Α΄ της αρχής της δεδηλωμένης. Σύντομα συγκροτήθηκαν δύο μεγάλα κόμματα εξουσίας, του Χ. Τρικούπη και του Θ. Δηλιγιάννη τα οποία εδραίωναν την εμφάνιση του δικομματισμού στη χώρα.

Κατά το διάστημα αυτό τα κόμματα ήταν πιο οργανωμένα απ' ό,τι στο παρελθόν. Στοιχεία που επέτρεπαν σε ένα κόμμα να επιβιώσει, ακόμα και μετά το θάνατο του ηγέτη του, ήταν η θέση που είχε στην πολιτική ζωή της χώρας και η τακτική που ακολουθούσε. Ωστόσο, η οργάνωση των κομμάτων ήταν εμφανής μόνο στο επίπεδο της ηγεσίας. Τα κόμματα αυτής της περιόδου χαρακτηρίζονταν προσωποπαγή, αλλά η βούληση κάθε αρχηγού ήταν εξαρτώμενη και τελικά εκπληρωνόταν βάσει της ισορροπίας των δυνάμεων που συναποτελούσαν την πολιτική ελίτ του κόμματος. Τη σημαντικότερη θέση μετά τον αρχηγό την είχε η κοινοβουλευτική ομάδα, το μόνο «de facto» κομματικό σώμα, χωρίς όμως να αναλαμβάνει κάποια ουσιαστική αρμοδιότητα. Οι βουλευτές όμως, είχαν σημαντική θέση, διότι λόγω της μεγάλης πλειοψηφίας που χρειαζόταν η Βουλή για να έχει απαρτία και να παίρνει αποφάσεις, και μόνο με την απουσία τους (ή την απειλή της) μπορούσαν να ασκήσουν μεγάλη πίεση στην κοιμματική ηγεσία. Έτσι, η κεντρική οργάνωση του κόμματος δεν είχε τη δυνατότητα να αρνηθεί στους βουλευτές την εκπλήρωση επιθυμιών, π.χ. διορισμών ή ευνοϊκών ρυθμίσεων υπέρ της εκλογικής τους περιφέρειας. Σύμφωνα με τα λεγόμενα του Ν. Καζάζη η άσκηση της πολιτικής εξουσίας αφηνόταν στον κατά μία έννοια επαγγελματία βουλευτή. Η εκτελεστική εξουσία διαμορφωνόταν υποχρεωτικά από τις δικές του διαταγές για τον διορισμό, την απόλυση ή τη μετάθεση διαφόρων δημοσίων λειτουργών. Χαρακτηριστική είναι η προσπάθεια, όπως συμπληρώνεται από τον συγγραφέα Κ. Τσουκαλά, του Χ. Τρικούπη να περιορίσει στα χρόνια της πρωθυπουργίας του τη δυνατότητα της Βουλής να ελέγχει, να εμποδίζει ή να αλλάζει τις επιλογές της κυβερνήσεως, γενικότερα να περιορίσει το φαινόμενο της βουλευτοκρατίας. Αλλά, η κοιμματική πειθαρχία που προσπάθησε να επιβάλει ο Τρικούπης στην κοινοβουλευτική ομάδα οφειλόταν κυρίως στον αυταρχικό χαρακτήρα του και στο πολιτικό του κύρος. Από την άλλη πλευρά η βάση των κομμάτων εξακολουθούσε να μην έχει τυπική οργάνωση. Σημαντικό ρόλο στην κινητοποίηση των οπαδών των

κομμάτων έπαιζαν η οικογενειοκρατία, οι πελατειακές σχέσεις και η εξαγορά ψήφων. Οργανισμός κόμματος δεν υπήρχε και όλα τα κόμματα ήταν «άμορφοι και άτυποι μηχανισμοί» χωρίς να υπάρχει πρόβλεψη τυπικών διαδικασιών για τη λήψη αποφάσεων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί και το ίδιο το κόμμα του Τρικούπη, στο οποίο δεν υπήρχε πρόβλεψη για τη συγκρότηση οποιουδήποτε κομματικού οργάνου.

Σε αντίθεση με την εποχή του Όθωνα και του Βούλγαρη, οι κυβερνήσεις δεν χρησιμοποιούσαν συστηματικά μεθόδους εξαναγκασμού για να πείσουν τους εκλογείς. Αυτόν τον κανόνα παραβίαζαν κάποιοι δημόσιοι υπάλληλοι ή φανατικοί οπαδοί στα χωριά. Σπάνια ακούγονταν κατηγορίες για εξαγορά ψήφων. Πάντως, η πατρωνία, με τη μορφή διορισμών, μεταθέσεων, δανείων κ.λ.π. και η συστηματική διαφθορά μέσω του διοικητικού μηχανισμού, αποτελούσαν συχνό φαινόμενο.

Αντίθετα με άλλες χώρες της Ευρώπης, στο τελευταίο τέταρτο του αιώνα δεν προέκυψαν ταξικά κόμματα, δηλαδή κόμματα που να εκπροσωπούν κατά κύριο λόγο ή αποκλειστικά τα συμφέροντα μιας κοινωνικής τάξης. Αυτό συνέβη διότι στην Ελλάδα πολλές κοινωνικοοικονομικές αντιθέσεις αμβλύνονταν μέσω των πελατειακών σχέσεων και με τη μεγάλη συγκριτικά με άλλες χώρες, κοινωνική κινητικότητα. Εξάλλου και τα δύο μεγάλα κόμματα, του Τρικούπη και του Δηλιγιάννη δεν προσπάθησαν να δώσουν ένα κοινωνικό-ταξικό στίγμα. Κόμματα αρχών δεν υπήρχαν καθώς απουσίαζαν οι θεσμοποιημένοι φορείς που θα καθόριζαν αυτές τις αρχές αλλά και η ταξική βάση που θα τις ενεργοποιούσε μέσω των κομματικών μηχανισμών. Παρατηρείται επίσης σχετική αυτονομία της πολιτικής ελίτ από την κοινωνία. Όμως, όλα τα κόμματα απευθύνονταν ιδιαίτερα στους αγρότες, που αποτελούσαν το μεγαλύτερο μέρος του ενεργού πληθυσμού.